

جستاری در احکام عمومی خیار فسخ در حقوق مدنی ایران

تألیف:

دکتر پرویز دهقانی

عضو هیئت علمی دانشگاه مراغه

انتشارات دانشگاه مراغه

سرشناسه	دهقانی، پرویز، ۱۵/۰۸/۱۳۵۱، پدیدآور
عنوان و نام پدیدآور	جستاری در احکام عمومی خیار فسخ در حقوق مدنی ایران
مشخصات نشر	مراغه: دانشگاه مراغه، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۲۵۸ص: جدول، نمودار.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۴۶۰۳-۲-۸:
وضعیت فهرست نویسی	فیبای مختصر
یادداشت	این مدرک در آدرس http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.
یادداشت	واژه‌نامه.
یادداشت	کتابنامه.
شناسه افزوده	دانشگاه مراغه:
شماره کتابشناسی ملی	۳۷۶۵۱۹۳:

- عنوان: جستاری در احکام عمومی خیار فسخ در حقوق مدنی ایران
- مؤلف: دکتر پرویز دهقانی
- ویراستار: دکتر محمد ابراهیم‌پور نمین
- ناشر: انتشارات دانشگاه مراغه
- نوبت و تاریخ چاپ: نخست ۱۳۹۸
- تعداد صفحات و قطع: ۲۵۸ صفحه، وزیری
- شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۶۰۳-۲-۸
- قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

در کتاب دوم از جلد نخست قانون مدنی ایران^۱، قانون‌گذار سیزده ماده قانونی را تحت عنوان «در احکام اختیارات به‌طور کلی» از شماره ۴۴۵ لغایت ۴۵۷ ذکر کرده است. این اقدام مقنن نشان از اهمیت قاعده‌مندی در مقررات ناظر بر اختیارات در حقوق مدنی ایران و به‌طور خاص در حوزه حقوق قراردادها دارد. در حقوق فرانسه، از آنجا که فسخ قراردادها به‌عنوان مقوله‌ای خاص و استثنائی پذیرفته شده است، لذا از استخراج و بیان قواعد و احکام عمومی و مشترک اختیارات سخنی به میان نیامده است. البته شاید ذکر عده‌ای از مقررات مشترک برای اختیارات نیز در حقوق ایران، به معنی پذیرش قاعده‌مندی مقوله‌ای استثنائی تلقی نگردد و دل‌ایل بیان این احکام مشترک از قالب اندیشه‌های فقهی نشئت گرفته، که آنها نیز به‌نوبت خود بر گرفته از ساختار فکری علمای فقه در راستای نظام‌مند کردن پدیده‌های فقهی و حقوقی است. بی‌تردید تعریف نظام قانونی برای پدیده‌ای استثنائی خود از نقاط قوت یک سیستم تقنینی به‌شمار می‌رود، که این نقطه قوت در قانون مدنی ایران در مواد فوق‌الذکر به چشم می‌خورد. دلیل لزوم قراردادی و اصل بقا و استحکام معاملات بی‌تردید از اصول مسلم حوزه حقوق قراردادها است. شناسایی اسباب زوال رابطه قراردادی و بیان احکام عمومی و مشترک آن حاکی از اهمیت موضوع از نظر قانون‌گذار بوده و اهمیت این تحقیق نیز از همین حوزه نشئت می‌گیرد.

خوشبختانه، استادان حقوق و دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری در سال‌های اخیر، توجه بیشتری به مسائل مرتبط با عنوان این کتاب نشان داده‌اند. رساله‌های سودمندی در این زمینه تألیف کرده‌اند، هرچند که هنوز جای کار در این زمینه باقی مانده است. از سوی دیگر دکترین و رویه قضایی ما نقش سازنده‌ای را که می‌تواند در رفع خلل موجود داشته باشد ایفا نکرده است و حتی بسیاری از حقوق‌دانان ما مبانی نظری و ابعاد کفایت برای پاسخ‌گویی به این مسائل را ندارند.

با عنایت به نکات فوق و به‌منظور توسعه و تعمیق آموزش حقوق فسخ قراردادها، مؤلف پس از سال‌ها تدریس و تحقیق در این خصوص، بر آن شد که کتاب تازه‌ای برای استفاده دانشجویان حقوق (بخشی از درس حقوق مدنی ۶) تألیف کند که شاید دیگر حقوق‌دانان

۱. در فتره دوم از بحث پنجم از فصل نخست در باب سوم از قسمت دوم

را نیز به کار آید. این کتاب در ۴ بخش مربوط به احکام عمومی خیار فسخ تدوین شده و از ویژگی‌های آن می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

۱. در مباحث، تنها به ذکر مقررات و مورد قانونی اکتفا نشده بلکه مبانی و نظریه‌های علمی مورد بررسی قرار گرفته و سعی شده است با تفسیری معقول، نظامی منطقی و منسجم و مبتنی بر پایه‌های علمی و سازگار با نیازهای اجتماعی از حقوق فسخ قراردادها در ایران ارائه شود.

۲. منبع اصلی مطالعه در این کتاب، علاوه بر قوانین موضوعه، فقه امامیه و فقه عام با تأکید بر فقه حنفی و شافعی است؛ زیرا باور بر این است که برای تکمیل و رفع کمبودهای حقوق داخلی، با حفظ اصول فکری و فرهنگ سنتی چنین اقدامی نه تنها سودمند بلکه لازم است.

۳. در مسائلی اختلافی به نظرهای مختلف اشاره و نظر مختار خود را نیز با استدلال بیان می‌کنیم تا دانشجویان حقوق بتوانند با علم از اختلاف نظرها، نظر قوی‌تر را انتخاب کنند.

۴. سعی شده است عبارات و جملات به‌طور ساده و گویا و درعین حال مستند و مستدل بیان گردد، تا هم قابل فهم رای دانشجویان باشد و هم قوه استنباط و استدلال دانشجویان را تقویت نماید.

۵. امید آن دارم که این کتاب گامی مفید و مؤثر در راه آموزش بهتر درس حقوق مدنی باشد و علاقه‌مندی دانشجویان حقوق را با این موضوع افزایش دهد. البته انتقادات و اظهار نظرهای استادان حقوق و اهل فن و دانش‌ورانی گرامی را با کمال خوشوقتی پذیرا بوده و آن را در رفع کمبودها و اشکالات کار و روش می‌انم.

۶. از مسئولان انتشارات دانشگاه مراغه که در چاپ و انتشار کتاب اهتمام ورزیده‌اند صمیمانه سپاس گزارم.

دکتر پرویز دهقانی

زمستان ۹۳

فهرست اجمالی مباحث

فصل نخست: تعاریف، مفاهیم، جایگاه و منزلت خیار فسخ

بخش نخست: ماهیت حقوقی خیار	۱۳
گفتار نخست: در حقوق اسلام	۱۳
گفتار دوم: در حقوق مدنی ایران	۲۰
بخش دوم: خیار فسخ و اعمال حقوقی	۲۲
گفتار نخست: اعمال حقوقی ممنوع از جعل خیار	۲۲
گفتار دوم: بود-خیاری	۳۴
بخش سوم: خیار فسخ در حقوق موضوعه ایران و جامعه بین الملل	۳۷

فصل دوم: ارث خیار

بخش نخست: در حقوق امامیه و حقوق موضوعه ایران	۶۳
گفتار نخست: تبعیت ارث خیار از ارث امامیه	۷۸
گفتار دوم: کیفیت استحقاق ورثه	۹۳
بخش دوم: در حقوق فقه عامه	۱۱۰

فصل سوم: ضمان خاص عقد خیری

بخش نخست: در حقوق امامیه و حقوق مدنی ایران	۱۳۴
بخش دوم: در حقوق اهل سنت	۱۵۸

فصل چهارم: موجبات سقوط خیار

بخش دوم: سبب ارادی سقوط خیار	۱۸۲
گفتار نخست: در حقوق امامیه و حقوق مدنی ایران	۱۸۲
گفتار دوم: در حقوق اهل سنت	۲۰۹
بخش نخست: سبب قهری سقوط خیار	۲۱۷

۲۱۸	 گفتار نخست: انتفای مبنای خیار
۲۲۰	 گفتار دوم: گذشتن مدت زمان خیار
۲۲۱	 گفتار سوم: تحوّل در صاحب خیار
۲۲۳	 گفتار چهارم: تحوّل در مورد معامله
۲۳۹	 کتابنامه
۲۵۰	 فهرست تحلیلی عنوان‌ها

www.ketab.ir